

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
MODERN TÜRKİYE’DE SİYASİ DÜŞÜNCE
DOKTORA DERSİ ÇALIŞMASI

AVRUPA’DA SOSYAL DEMOKRASİ

Hakan ÜLKER

PROF. DR. TURGAY UZUN

MAYIS, 2015

MUĞLA

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. Sosyal Demokrasi Kavramı.....	2
2. Avrupa’da Sosyal Demokrat Hareketlere Tarihsel Bir Bakış.....	2
3. Avrupa’da Sosyal Demokrasinin Kaynakları.....	7
3.1. Sosyalizm.....	7
3.2. Marxizm.....	8
SONUÇ.....	9
KAYNAKÇA.....	12

Giriş

Avrupa kıtası modern geçmişinde daha önce hiç olmadığı kadar siyasi, ekonomik, sosyal ve toplumsal sorunlarla karşı karşıya. Finansal ve ekonomik kriz daha şimdiden Avro Bölgesi ve Avrupa Birliği içinde ve dışında derin izler bıraktı. Birkaç yıl sonraki Avrupa, daha önce düşünülmediğinden daha başka bir Avrupa olacak. Avrupa Sosyal Demokrasisi'nden, daha önce olmadığı kadar yoğun biçimde, Avrupa'daki insanların somut sorunlarına yanıt vermesi beklenmektedir ve bu yanıtlar, ulusal söylemlerin ve güncel siyasi taktiklerin ötesinde, Avrupa perspektifli yanıtlar olmalı.

Batı Avrupa'da on dokuzuncu yüzyılda doğan sosyal demokrasi kapitalist modernleşmenin ortaya çıkardığı sorunlara demokratik bir tepkiydi. Sosyal demokrat hareket modern Avrupa toplumunun oluşumunda çok büyük bir rol oynadı. 1970'li yıllarla birlikte sosyal demokrasiye yönelim küresel çevre ülkelerinde de arttı. Bu gelişme önce demokrasiye geçen Güney Avrupa ülkelerinde, ardından da Latin Amerika ve eski Doğu Bloku, Asya ve Afrika ülkelerinde yaşandı. Günümüzde küresel çevre ülkelerinde sosyal demokrasi etkin bir toplumsal ve siyasal güç haline geldi. Sosyal demokrasiden bahsediyorsak, sosyal, siyasal ve ekonomik değişimlerle beraber farklılaşan bir öğreti ve pratikle karşı karşıyayız demektir. Bu yargı daha çok Batı Avrupa siyaseti için geçerlidir. En başta ülkemizdeki geleneksel siyasal konumlandırılışlar daha bastan sıkıntıları içermektedir.

Sosyal Demokrasi Kavramı

Toplumsal eşitliği demokratik yollarla ve aşamalı olarak sağlamayı hedefleyen görüştür. Daha açık bir ifadeyle katlanılabilir bir kapitalist düzen ve kademeli toplumculuk hedefler. Bunu yaparken de halk iradesini ve özel teşebbüsü ihmal etmez. Sosyal demokrasi düşüncesi, tek kabul edilebilir hükümet biçiminin hukukun üstünlüğü yönetimi altındaki temsili demokrasi olduğunu öne sürmektedir (Meyer, 2007: 91).

Günümüzde Kuzey Avrupa ülkelerinin uyguladığı model buna yakındır. Ancak tam olarak ideal sosyal demokrasiye ulaşamamıştır. Sosyalizm fikrini savunanlar arasında ortaya çıkan bu terim 19. yüzyılın başından itibaren yaygınlaşmıştır. Sosyalistler- devrim fikrini savunanlar ve reformcular olmak üzere fikir ayrılığına düşmüşlerdi. Düzenin toptan değiştirilmesi yerine mevcut düzene iyileştirme yapılmasını savunanlar sosyal demokrasi anlayışını benimsedi. Bu yöntem sosyalizme barışçıl ve kademeli geçişi öğütler. Sosyal demokrasinin kilit öğelerinden biri de temsili demokrasidir. Vatandaşlar kanunla sabit bir temsil edilme hakkına sahiptir. Karma ekonomi desteklenir. Kapitalizmin aşırı uçları: eşitsizlik, yoksulluk, sömürü bertaraf edilerek kapitalizm muhafaza edilir. Tam serbest piyasayı ya da tam planlı ekonomiyi reddeder. Sosyal demokrasinin temel politikalarından bazıları eğitim, sağlık hizmetlerinin sağlanması; düşkünlerin bakımı- kollanması; insan haklarının- işçi haklarının savunulmasıdır. Sosyal demokrasi kavramı Karl Marks ve Friedrich Engels'in Komünizm doktrininden doğmuştur. Ferdinand Lassalle benzer fikirlerle yola çıkmış ancak devrimci bir harekettense reformist ve kademeli şekilde hareket edilmesini savunmuştur.

Avrupa'da Sosyal Demokrat Hareketlere Tarihsel Bir Bakış

Sosyal demokrasinin ortaya çıkış süreci, Ferdinand Lassalle tarafından kurulan Alman İşçileri Genel Birliği (General German Workers' Association veya kısaca ADAV)'nin yükselişe geçtiği 1860'lara kadar gitmektedir (Bookchin, 1995: 284).

Geniş çaplı hareketlerin, 19. yüzyıldaki işçi hareketinde olduğu gibi, kendi içlerinde az çok doğrudan bir siyasal kümeler çeşitliliği yaratma eğiliminde olmaları bir hareket ile parti veya diğer örgütlü kümeler arasındaki farkı ortaya koymaktadır; siyasal eylemin sonraki gidişatının da kısmen daha genel hareket ile çeşitli örgütlü kümeler arasındaki ilişki aracılığıyla anlaşılması gerekir. Marxist düşünce ve pratikte bu ilişki sınıf ile parti arasındaki ilişki olarak ortaya konmakta olup, bu konu 19. yüzyılın sonundan beri bir tartışma konusu olarak, Michels'in "oligarşinin demir yasası" üzerine düşüncelerinden, Lenin'in Lukacs tarafından kuramsal olarak ayrıştırılmasıyla islenen Bolşevik Parti anlayışına ve Avrupa komünizminin en yeni "çoğulcu" bildirgelerine kadar uzanan çok farklı biçimlerde dile getirilmiştir. Toplumsal hareketler ile örgütlü siyasal oluşumlar arasında bir ayırım yaptıktan ve toplumsal hareketlerin karakteristiklerini giriş kabilinden olmak üzere ortaya koyduktan sonra, çok sayıda yazarın denemiş olduğu gibi, bu hareketlerin büyüklükleri (katılanların sayısı), alanları (yerel, ulusal, uluslararası), süreleri, amaçları (özel veya genel, bireyleri veya birey-üstü sistemleri dönüştürmeye yönelik olma) ve buna benzer özellikleriyle bir tipolojisini oluşturmak çok güç olmayacaktır. Ama bu tür sınıflandırmalar ampirik araştırmalara yol göstermede kimi zaman yararlı olabilmekle birlikte, bana öyle geliyor ki, bunlar toplumsal hareketlerin bütüncül toplumsal sistemlerin yeniden-üretimi ve dönüşümü sürecindeki anlamlarıyla ilgili en önemli soruları doğrudan ele almamaktadırlar. Yani, bir toplumsal hareketler kuramına çok önemli bir katkıları yoktur. Böylesi bir kuramın nasıl oluşturulabileceğini anlamak için, toplumsal hareketlerin esas olarak modern toplumların bir olayı (fenomen) olduğunu kabul ederek yola çıkmamız gerekir. Bu deyimden kendisi Batı Avrupa'da ancak 19. yüzyılın başlarında genel bir kullanıma kavuşmuş olup, ilk sistemli tartışmalar toplumsal hareketi proletaryanın sınıf savaşımla doruğuna ulaşan, daha fazla toplumsal bağımsızlık kazanma savaşımlı olarak betimleyen Lorenz von Stein'in 1789'dan Günümüze Fransa'daki Toplumsal Hareketlerin Tarihi başlıklı kitabında bulunmak tadır. Stein'in kitabı Marx'ın kapitalist toplumdaki proletarya formülasyonunu etkilemiş olabilir; ama etkisi olsa da olmasa da, 19. yüzyıl Avrupa toplumlarındaki başat siyasal konulara ilişkin genelde savunulan fikirleri çok açık ve etkili bir şekilde dile getirdiğine kuşku yoktur; toplumsal hareket

özellikle Almanya'da büyük ölçüde işçi hareketiyle özdeş hale gelmiştir. Toplumbilimciler ve tarihçiler, modern toplumsal hareketlerin bu tarihsel deneyimine dayanarak ve bu hareketleri anlamak için ortaya atılmış olan kavramların yardımıyla, sözgelisi köylü ayaklanmaları, "kalabalıkların" ve "güruhların" eylemleri gibi diğer toplumlardaki daha sınırlı türde, ama benzer nitelikteki hareketleri incelemeyi sürdürmüşlerdir.

Bu farklı gelişme yönleri farklı siyaset ve siyasal kurum anlayışlarına vücut verdi. Sosyalist partiler kendilerini yeni bir tür toplum oluşturmak için çabalayan bir sınıfın öncüsü olarak görüyordu; üstelik bunlar için işçi sınıfının iktidar savaşımı, ilke olarak var olan herhangi bir kurumdan daha önemliydi. Bu bakış açısından, seçim siyaseti savaşımının sadece bir yönü olup, parlamento önderlerinin, aynı zamanda işçi sınıfının da önderi olan kitle partisinin buyruğu altında oldukları düşünülmekteydi. Tutucu ve liberal partiler, gerçekte sınıf çıkarlarını ne kadar çok temsil ediyor olsalar da, kendilerini yerleşik bir toplumsal düzeni içinde ve parlamentonun üstün olduğu bir siyasal kurumlar sistemi içinde işlev gören partiler olarak görüyorlardı. Dolayısıyla parlamenter önderler sadece seçimlerde yarışma aracı olarak düşünülen kitle partisine egemendiler. Sosyalist bir parti anlayışı. Alman Sosyal Demokrat Partisinin gelişiminin başlarında çok açık bir şekilde dile getirilmiştir.

Sosyal demokrasi olgusu, 19. yüzyılın ikinci yarısından bu yana emekçi sınıfların yürüttüğü sosyal ve siyasal mücadeleler ile egemen sınıfların verdikleri ödünler sonunda varılan uzlaşmanın ürünüdür. Bu süreçte klasik liberal demokrasinin temellerini oluşturan değerler sistemi (kapitalizm, siyasal demokrasi, çoğulculuk vb.) korunmuş, ama sosyal adalet, sosyal devlet, sosyal haklar gibi yeni değerlerle beslenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, Avrupa'da sosyal demokratların pek çoğu Marksizm ile olan ideolojik bağlarını terk etti ve bunun yerine yönlerini kapitalizmi sosyalizme dönüştürecek toplumsal politika reformunu vurgulamaya doğru değiştirdiler (Adams, 1993: 146).

1960'lardan bu yana aralarında öğrenci hareketi, çeşitli ulusal ve etnik hareketler ve kadın hareketlerinin bulunduğu, çok sayıda yeni toplumsal hareket siyasal yaşamda çok etkin hale geldiğinde, sosyologlar bu çeşit siyasal eylem

tarzlarına daha fazla önem vermeye başlamışlardır (Romano, 2006: 11). Bu eylemler sadece daha örgütlü siyasal etkinliklerin gelişmesinin temelini veya bağlamını oluşturan değil, yerleşik partilerin ve baskı kümelerinin yanı başında, kimi zaman ise bunlarla çatışma halinde bulunan kendi başlarına siyasal güçler olarak da görülebilirler.

Bu farklı gelişme yönleri farklı siyaset ve siyasal kurum anlayışlarına vücut verdi. Sosyalist partiler kendilerini yeni bir tür toplum oluşturmak için çabalayan bir sınıfın öncüsü olarak görüyordu; üstelik bunlar için işçi sınıfının iktidar savaşımı, ilke olarak var olan herhangi bir kurumdan daha önemliydi. Bu bakış açısından, seçim siyaseti savaşımının sadece bir yönü olup, parlamento önderlerinin, aynı zamanda işçi sınıfının da önderi olan kitle partisinin buyruğu altında oldukları düşünülmekteydi. Tutucu ve liberal partiler, gerçekte sınıf çıkarlarını ne kadar çok temsil ediyor olsalar da, kendilerini yerleşik bir toplumsal düzeni içinde ve parlamentonun üstün olduğu bir siyasal kurumlar sistemi içinde işlev gören partiler olarak görüyorlardı. Dolayısıyla parlamenter önderler sadece seçimlerde yarışma aracı olarak düşünülen kitle partisine egemendiler. Sosyalist bir parti anlayışı Alman Sosyal Demokrat Partisinin gelişiminin başlarında çok açık bir şekilde dile getirilmiştir.

Özellikle 1980 sonrası dönemde sağ ile aralarındaki farklılığa vurgular, temel çerçeve olarak “güçlü bir kamu hizmeti sektörü sanayi ile ortak ekonomik planlama, güçlü bir özgür sendikalar hareketi” olarak belirtilip nihayetinde sosyal demokrasinin özü “sosyal adaletle ekonomik etkinliğin elele yürümesi” (Serttürk, 1991: 155) şeklinde okunmaya başlanmıştır. Aslında daha önce (Giddens, 2000a: 13), sosyalizm ve kapitalizm arasında üçüncü bir sistem arayışı olarak “sağ”dan gelen bir teklif olan üçüncü yol, günümüzde İngiliz İşçi Partisi’nin resmi ideolojisi (yeni sol) olarak yeniden gündemdedir (Leys, 1997: 17-19). Ancak bu kavram genellikle sosyal demokratlar ve sosyalistlerce kullanılmıştır (Giddens, 2000b: 35). Almanya’da (Neue Mitte) “yeni orta/yeni merkez” (Saritas, 2004: 233). Fransa’da “yeni denge” şeklinde savunulan bu düşüncenin arkasında sosyalizmin Sovyet pratiğinin çöküşünden sonra, liberalizmin başatlığının ve küreselleşmenin etkisi gibi etkenler vardır (Türk, 2004:131). Fransa’da Berlin

Duvarı'nın yıkılışından sonra "sosyal demokratlar" ın girdiği kriz ve bunalımla ilgili olarak (Hincker, 1997: 109), "Sosyalist Parti, Berlin Duvarı yıkılmamış olsaydı da aynı bunalımla karşılaşacaktı" der. Sosyal demokrasinin bu teorik zemin değişikliğinde Anthony Giddens ismi on plandadır. Siyasal çizgi olarak ise, ilk kez Blair ve Schroder'in ortak deklarasyonu ile uluslararası düzeyde yankı bulmuştur (Cıngı ve Fincancıoğlu, 2000:50).

1980 ve 1990'lı yıllarda, Sovyet Rusya'nın dağılması ile birlikte Doğu Avrupa devletlerindeki rejimlerin değişime uğraması ve Berlin Duvarı'nın ortadan kalkmasından sonra belirgin bir şekilde üstünlük kuran liberalizmle beraber liberal demokrasi, eşitlik adalet ve demokrasinin tek yasal inşası olarak sunulmaya başlamıştır. Ancak temsili demokrasinin liberal tezler paralelinde sağlam temellere oturtulması çabası farklı bir fikride güçlü kılmıştır. 1990'ların sonlarında sosyal demokrasi içerisinde bir yönelim ve bir "kırılma/kopma" (Kamalak, 2004: 221) şeklinde ifade edilebilir. Ancak yine Kamalak'a göre (2004: 222), ABD'de Bill Clinton deneyimi göz ardı edilirse, üçüncü yola sahip çıkan tek sosyal demokrat parti Tony Blair önderliğindeki Britanya İşçi Partisi'dir ve sosyal demokrasi için bu kavramın genellenmesi yerinde değildir.

Genel olarak bir toplumsal hareketi, bir parçası olduğu toplumdaki değişmeyi özendirmeye ya da değişmeye direnme amacına yönelik kolektif bir çaba olarak tanımlayabiliriz: ama bir "hareket" ile bir "parti" arasındaki açık bir farkı gözden kaçırmamak istiyorsak, bu ifadenin bazı bakımlardan sınırlandırılması gerekmektedir. Bunun yollarından biri, hareketin daha örgütsüz karakterine dikkat çekmek olup, bir harekette düzenli veya kolayca belirlenebilen üyelik ("parti kartı" veya ödentileri) bulunmayabilir; merkezi, bir büro ya da personel olarak da pek bir düzenlilik görülmeyebilir. Bir harekete mensup olmak daha çok belli bir toplumsal bakış veya Öğretiye sempati duymak, bu sempatiyi gündelik siyasal tartışmalarda dile getirmek ve gösteriler veya "her kafadan bir ses çıkan meclisler" gibi zaman zaman yapılan etkinliklere katılmaya hazır olmak meselesidir. Ayrıca parti gibi örgütlü siyasal oluşumların, siyasal bir birimin yönetimini elde tutma veya ele geçirme çabası anlamında, doğrudan iktidar savaşımına katılmalarına karşılık, toplumsal hareketlerin daha dağınık bir şekilde

eylem yaptığı, şayet başarıya ulaşırlarsa var olan siyasal sistemin (kısmen veya bütün olarak) meşruiyetini sorgulayarak, farklı bir görüş iklimi yaratarak ve alternatifler önererek siyasa ve rejim değişikliği için ön-koşulları oluşturduğu öne sürülebilir.

Avrupa’da Sosyal Demokrasinin Kaynakları

18.y.y tüm Avrupa’da köklü değişikliklerin meydana geldiği ve günümüzde dahi etkisini hissettiren siyasal, sosyal ve ekonomik değişimlere sahne olan bir yüzyıl olmuştur. Bir önceki yüzyılın sarsılmaz görülen tüm feodal kurumları bir bir yok olma tehdidiyle karşı karşıya kalmışlardır. Feodal toplum düzeninin, hemen her alanda eşitsiz bir toplumu işaret etmekte olduğunu söylemek mümkündür. Feodal toplum düzeninin, hemen her alanda eşitsiz bir toplumu işaret etmekte olduğunu söylemek mümkündür. Sınıf piramidinin en alt tabakasındaki sınıflar ise, yüzyıllarca bu eşitsizliği garipsemeden yaşamışlardır. Zira bu dönemde, insanlar arasındaki eşitsizliğin kan yoluyla gelen eşitsizliğin bir yansıması olduğu gibi hâkim bir düşünce mevcuttu. Üretim el emeğine dayanıyordu ve yüzyıllarca da böyle devam etmiştir. Zira feodal sistemin katı kurumları, değişime bir türlü izin vermemekteydi. Loncalar tüm ekonomik sisteme hâkimdi ve zanaatkârlar onların otoritesine boyun eğmek mecburiyetindeydiler. Öyle ki Almanya’da lonca sistemi, üretim tekniğindeki değişimlere ayak diremiştir (Meyer, 1991: 12).

İngiltere’de üretim tekniğindeki el emeğinden manifaktüre olan muazzam dönüşüm, feodal kurumları oldukça sarsmıştır. Bu kurumların tamamen ilhakına neden olan gelişme ise burjuvazinin önderliğinde gerçekleşen liberalizm hareketi olmuştur(Çetin, 2007: 81). Liberalizm kendinden önceki tüm kurumların meşruiyet temellerini yok saymıştır. Bu yeni ideolojinin, insanların doğuştan eşit ve özgür bireyler olduklarını ifade etmesi sebebiyle; feodal toplum düzeninin tamamen bir reddiyesi niteliğinde olduğu söylenebilir. Zira bu ideoloji öyle ki, bireylerin kendilerinin dahi vazgeçemeyeceği haklara sahip olduğunu iddia etmiştir.

a) Sosyalizm

Birleşmek ya da paylaşmak anlamına gelen sosyalist terimi Latince “sociare”den türemiştir. İlk olarak 1827 yılında Britanya’da “Co-operative Magazine” in bir sayısında kullanılmıştır. (Heywood, 2010: 119)

Sosyalizmin dilimizde tam karşılığı “Toplumculuk” tur, başka bir deyişle, sosyalizm, toplum yararını özel bireysel yararların üzerinde tutmak ve toplumu bu amaçla örgütlemek anlamına gelmektedir. (Kışlalı, 1991: 57)

Sosyalizm’i, en genel biçimiyle kapitalizmden farklı olarak üretim araçlarında özel mülkiyetin yerine kamu mülkiyetinin ve kar için üretimin yerine kullanım için planlı üretimin bulunduğu bir sistem olarak tanımlamak mümkündür (Huberman, 2005: 44).

‘Sosyalist sistemin temel ilkesi “herkesten yeteneğine göre almak, herkese katkısına göre vermektir” tir. Yani sosyalist devlet tam bir yeniden dağıtımçı bir devlettir. Üretimle dağıtım, tam olarak birbirinden ayrılacak ve üretimi çalışanlar dağıtımı ise politikacılar/bürokratlar yapacaktır. Bu dağıtım bir tür sosyal adalet anlayışına göre gerçekleştirilecektir. Marksist teorideki biçimiyle sosyalizm; doğal haklar doktrinine, negatif özgürlüğe, özel mülkiyet ve serbest mübadeleye, işbölümüne, sınırlı ve sorumlu devlete, anayasal yönetime ve liberal demokrasiye karşıdır.’ (Yayla, 2008: 216)

b) Marxizm

Bu düşünceye göre “ütöfik sosyalistler” proletaryanın devrimci yanını görememişlerdi. Onlar da kendinden önceki aydınlanma düşünürleri gibi sadece akıl’a başvurmuşlardı ve düşünceleri metafiziğe dayanıyordu. Oysa gerçeklik diyalektik ile açıklanabilirdi (Engels, 2006: 55).

Marxizm’in, tüm popülaritesine rağmen tek sosyalist teori olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Zira tüm sosyalist düşünürler, bu ideolojiye itirazsız biat etmemişlerdir. Marxizm’e yönelik ifade edilecek olan bu itirazlar esasında, büyük ölçüde sosyal demokrat düşüncenin oluşumuna katkı sağlamıştır.

Sonuç

Aydınlanma ve sanayi devrimiyle birlikte toplumlar, daha önce alışık olmadıkları süreçler içine girmişlerdir. Bu süreçte, insanlığa çözüm vadeden ideolojiler on plana çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda sosyal demokrasi, ister Marksizm'den, isterse liberalizmden “esinlensin” sonuçta bir teveccühe mazhar olmuş ve olmaktadır. Ancak zamanla insan ve toplumların değişimi sosyal demokrasiyi de değişikliğe uğratmıştır. İlk önceleri bir “devrim” vurgusundan söz edilebilirse de artık, sosyal demokrasi kapitalizmi sosyalizme dönüştürme amacında değil, bilakis kapitalizm içerisinden dönüştürme hareketidir. Neticede bütün bunlardan sosyal demokrasiden değişimler karşısındaki reflekslerini öne çıkararak daha “mutlu” bir “bir arada yaşamaya” mükemmel cevaplar veren bir teori diye söz edebileceğimiz gibi; edilgen, eklektik bir duruş diye de söz edilebilir. Nihayetinde sosyal demokrasi, dünya tarihinin son 150 yıllık bir gerçeğidir.

Doğu Bloku'nun çöküşüyle beraber merkezi kumanda ekonomisi ile Marksist sosyalizmin birlikteliği epeyce sorgulandı. Ancak reformist devlet ve piyasa sosyalizmi perspektifleri, piyasanın değeriyle ilgili görüşlere adapte olabilirlerse de üretmeye çalıştıkları eleştiriler, hakim muhafazakar ve liberal çevreler için önemli bir alternatif olarak değerlendirilmektedir (Vincent, 2006: 174–175). Marksizm'le olan ideolojik bağlarını daha 19. yüzyılın sonlarında koparan sosyal demokrasi, işçi sınıfı, devletçi planlama ve Keynesyen ekonomi politikası uğraklarından sonra “sınırsız” olmasa da bir piyasa ekonomi anlayışıyla orta sınıfı hedefleyen bir halk partisi konumuna geçmiştir. Her ne kadar liberalizmin kötü bir taklidi (Sarıtas, 2004: 241) olarak eleştirilse de “üçüncü yol”, “yeni merkez” gibi acılımlar ve kendi içindeki tartışmalar diğer siyasal ve sosyal teoriler için “ufuk acısı” bir öneme sahiptir. Liberal demokrasiye atfedilen “demokratik tıkanma” ve “demokrasinin demokratikleştirilmesi” yönündeki kamusal alanın daha da demokratikleştirilmesinde katılımcılığın arttırılmasında, radikal demokrasi gibi arayışları (Keyman, 2000: IX) ve globalleşme ve yeni sosyal hareketlerin de işaret ettiği anaforları da zihnimize tutarak sosyal

demokrasinin anlamını ve doldurması gereken boşluğu daha iyi resmetmek mümkündür. Sosyal demokrasiyi tanımlayabilmede ve sergilemesi gereken durusu öngörebilmede kimyasındaki temel bileşkeleri yakalamak gerekir. Günümüze değin geçirdiği evrelerden sonra sosyal demokrasinin omurgasını oluşturabilecek belirginleşmiş sinir uçlarından söz edebiliriz. Bunun için günümüzde evrensel sosyal demokrasinin su ilkelerini zihnimizde tutmamız gerekir:

- İnsanın temel hak ve özgürlükleri zemininde yükselen, sosyo-kültürel bir çoğulculuk anlayışına dayalı demokrasi vurgusu.
- Siyasal iktidarın “ceberrutlaşması”nın katılımcı bir demokrasi aracılığıyla dinamik bir süreç içerisinde “devletin demokratikleştirilmesi”yle asılmaya çalışılması.
- Özel mülkiyet ve teşebbüsün insan hakkının bir uzantısı olduğu inancıyla beraber, “sermaye karşısında emek taraftarlığı”. Ancak nihayetinde, ekonomik bir “eşitleştirme”nin değil, siyasal ve hukuksal bir eşitliğin vurgusu.
- Emek taraftarlığı bağlamında, genel olarak toplumdaki “zayıf” kesimlerin haklarının savunusu ve durumlarının iyileştirilmesi yönündeki bir politika yanlılığı.
- Devletin finansmanında ve sosyal müdahalelerinde temel hak ve özgürlükler yanında zayıf sosyal kesimleri gözetken bir sosyal adalet vurgusu.
- Sosyal adalet için en az kaynakların “yeniden dağıtım”ındaki isteklilik kadar, kaynakların daha da büyütülmesi gerekliliği üzerindeki bilinç.
- “Sınıraşan” bir barış ve kardeşlik anlayışı. Yani insandan başlayan ve diğer kimlik ve sıfatlardan önce gelen bir hak ve özgürlük tasavvuru.

Önümüzdeki yakın zaman içerisinde “demokratik” dış müdahaleler, ekonomik durgunluk, çevre sorunları ve ekolojik hareketler, yeni toplumsal hareketler gibi gerçekler karşısında takınacağı tavırlar yanında, Türkiye gibi ülkelerde “sivil demokrasi”ye yapacağı vurgu, merkezin şekillendirmeye çalıştığı siyasetin karşısında, toplum merkezli bir yöne ağırlığını koyabilip koyamayacağı gibi “sınavlar” sosyal demokrasinin asması ve hazırlıklı olması gereken engellerdir. Batıda ciddi ağırlığı bulunan böyle bir hareketin yönelimi gerçekten geneli etkileyebilecek kapasitedir.

KAYNAKÇA

- Adams, Ian. (1993). Political ideology today. Greater Manchester, England, UK; New York, New York: Manchester University Press.
- Bookchin, Murray. (1995). The Third Revolution: Popular Movements in the Revolutionary Era, Volume 2.
- Cıngı, Aydın ve Fincancıoğlu, Yurdakul. (2000). Sosyal Demokraside Arayışlar: 3. Yol Nereye? SODEV Yayınları, Ankara.
- Çetin, Halis. (2007). Çağdaş Siyasal Akımlar, Orion Kitapevi, Ankara.
- Engels, Friedrich. (2006), Ütopyadan Bilime Sosyalizm, Çev.Yılmaz Onay, Evrensel Basın Yayın, İstanbul.
- Giddens, Aerospace. (2000a). “Üçüncü Yol Politikaları”, içinde Üçüncü Yol Arayışları ve Türkiye: Siyaset Küreselleşiyor Mu? der. Yalcıntaş, M. C., Buke Yayınları, İstanbul
- Giddens, Aerospace. (2000b). Üçüncü Yol: Sosyal Demokrasinin Yeniden Dirilişi, cev. Özay, M., Birey Yayıncılık, İstanbul.
- Hincker, François. (1997). “The French Socialists: Towards Post-Republican Values?”, içinde Looking Left: European Socialism After The Cold War, ed. Sassoon, D., I. B. Tauris Publishers, London-New York.
- Huberman, Leo. (2005). Sosyalizmin Alfabesi, Çev. Alaattin Bilgi, Sol Yayınları, Ankara.
- Heywood, Andrew. (2010). Siyasi İdeolojiler, Çev. Özgür Tüfekçi ,Adres Yayınları, Ankara.
- Kamalak, İbrahim. (2004). “Üçüncü Yol ve Sosyal Demokrasi”, Doğu Batı, Yıl: 8, Sayı: 30.

- Keyman, E. Fuat. (2000). Türkiye ve Radikal Demokrasi: Geç Modern Zamanlarda Siyaset ve Demokratik Yönetim, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Kışlalı, Ahmet Taner. (1991). Siyasal Sistemler, İmge Kitapevi, Ankara.
- Leys, Colin. (1997) "The British Labour Party Since 1989", içinde Looking Left: European Socialism After The Cold War, ed. Sassoon, D., I. B. Tauris Publishers, London-New York.
- Meyer, Thomas. (1991). Demokratik Sosyalizm-Sosyal Demokrasi Çev.Yonca Özkaya, Sosyal Demokrasi Dizisi Yayınları Tartışma Dizisi: III.
- Meyer, Thomas. (2007). The Theory of Social Democracy. Cambridge, England, UK: Polity Press.
- Romano, Flavio. (2006). Clinton And Blair: The Political Economy of the Third Way. Routledge.
- Sarıtas, İbrahim. (2004). "Alman Sosyal Demokrasisi ve Yeni Merkez", Liberal Düşünce, Yıl: 9, Sayı: 36.
- Serttürk, Emrealp. (1991) Sosyal Demokrasiden Sosyal Demokrasiye, Afa Yayınları, İstanbul.
- Türk Halk Bilimi (2004). "İdeoloji", içinde *Siyaset*, ed. Türköne, M., Lotus Yayınları, Ankara.
- Vincent, Andrew. (2006). Modern Politik İdeolojiler, çev. Tüfekçi, A., Paradigma Yayınları. İstanbul.
- Yayla, Atilla. (2008), Siyasi Düşünce Sözlüğü, Adres Yayınları, Ankara.